

SPEECH ANNET VAN ZON, gesproken tekst geldt

Bijeenkomst media en belangstellenden

EMBARGO tot donderdag 21 november 2013, 11.30 uur

Dames en heren,

Voordat ik inga op de inhoud van het zojuist gepresenteerde onderzoeksrapport wil ik u laten weten hoezeer ik het betreurt dat misbruik heeft kunnen plaatsvinden bij het voormalig kinderdorp Neerbosch.

Ik weet uit de indrukwekkende verhalen van een aantal van de slachtoffers wat een enorme impact dit heeft gehad, toen en op het verdere leven van deze mensen en hun naasten. Kinderen en zeker kwetsbare kinderen in de jeugdzorg hebben recht op zorg en bescherming.

Ik heb enorme waardering voor de mensen die – ondanks dat het opnieuw naar de voorgrond halen van hun verleden ongetwijfeld weer veel pijn heeft veroorzaakt – de moed hebben gehad zich te melden en mee hebben willen werken aan dit onderzoek.

De commissie Samson heeft in 2012 misstanden in de jeugdzorg al in zijn volledige omvang pijnlijk duidelijk over het voetlicht gebracht. Het onderzoek van Verwey-Jonker Instituut geeft wat mij betreft de erkenning die zo hard nodig is voor de slachtoffers bij kinderdorp Neerbosch.

Ik heb mijn excuses al eerder uitgesproken, maar hecht er aan dit – persoonlijk en namens de medewerkers van Lindenhout en haar rechtsvoorgangers – in volle overtuiging vandaag opnieuw te doen aan een ieder die bij Neerbosch of ergens anders te maken heeft gehad met seksueel misbruik.

Een gesloten gemeenschap met een zwijgcultuur was in de jaren '70 en '80 de voedingsbodem voor seksueel grensoverschrijdend gedrag bij voormalig kinderdorp Neerbosch in Nijmegen, zo blijkt vandaag uit het onderzoek.

Seksueel misbruik van jongeren vond plaats. De onderzoekers van het Verwey-Jonker Instituut concluderen tevens dat er geen sprake was van een netwerk van medewerkers dat seksuele contacten organiseerde.

Het mag duidelijk zijn dat we de aanbevelingen van de onderzoekers meer dan van harte overnemen.

Net zoals we bij Lindenhout eerder hebben gedaan met de aanbevelingen van de commissie Samson, en de acties uit het kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg van de commissie van oud-minister Andre Rouvoet.

Dit zijn allemaal niet zo maar aanbevelingen voor ons. Dit gaat echt ergens over. Over het verleden van de slachtoffers en daders, maar voor Lindenhout ook over de toekomst: Hoe kunnen we alles in het werk stellen om seksueel misbruik te voorkomen?

De onderzoekers roepen ons op maatregelen te nemen op vijf aspecten: Erkenning, in gesprek gaan, bemiddelen tussen slachtoffer en dader, ervaringsdeskundigen betrekken en het organiseren van een financiële tegemoetkoming.

We zullen al deze maatregelen en acties overnemen en uitvoeren. Daar sta ik garant voor. Een aantal is inmiddels opgepakt in het kader van de aanbevelingen en acties van de commissie Samson en de commissie Rouvoet. Een aantal is voor mij meer dan vanzelfsprekend: excuses, erkenning. De slachtoffers hebben ze uit de grond van mijn hart...

Het Verwey-Jonker Instituut heeft 10 meldingen gekregen over seksueel misbruik in de onderzoeksperiode 1975 -1985 in kinderdorp Neerbosch. In totaal hebben zich in het kader van dit onderzoek 34 slachtoffers gemeld, merendeel uit de periode voor 1975, zo heeft ook u zojuist van de onderzoekers vernomen.

Hoeveel het er exact zijn en wanneer het precies heeft plaatsgevonden, elk misbruikverhaal is een te veel. Seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, ook door verschillende personeelsleden; de toenmalige directeur wordt daarbij driemaal genoemd.

De conclusie van misbruik door personeel en met name de directeur treft mij diep. Tegelijkertijd komt dit niet uit de lucht vallen; het handelen van de directeur was een belangrijke reden voor dit onderzoek. Bovendien heeft de toenmalig directeur – de heer Wielenga - één misbruikzaak publiekelijk erkend en heb ik afgelopen maand ook een brief van hem ontvangen met het verzoek zijn excuses over te brengen aan zijn slachtoffers (dit zijn overigens mijn eigen woorden). Tot mijn spijt heeft hij daarbij niet aangegeven wie dat zijn en wat hij verstaat onder (en nu citeer ik wel) ‘onoorbare en niet gepast handelen’.

Ik heb de heer Wielenga dan ook verzocht openheid te verschaffen over aard en omvang van zijn handelen en met klem verzocht om de hem bekende namen van slachtoffers aan Lindenhout te verschaffen of anderszins bekend te maken.

Het ligt niet binnen mijn bereik hem anderszins op het matje te roepen. Helaas moeten de onderzoekers ook concluderen dat de mogelijkheden richting daders ook vanuit de samenleving zeer beperkt zijn, zowel straf- als civielrechtelijk. Het Openbaar Ministerie heeft echter wel gevraagd aan slachtoffers zich ook bij hen te melden en daar sluit ik me graag bij aan. Het is aan het OM om te bezien wat er van rechtswege mogelijk is richting daders uit die periode. Ik heb de afspraak gemaakt met het OM om samen met hen te kijken welke rol Lindenhout verder kan spelen bij hun onderzoek naar strafbare feiten.

Wat kan ik verder voor de slachtoffers betekenen? Inmiddels hebben we landelijk - met de ministeries en Jeugdzorg Nederland - een coulanceregeling in het leven geroepen. Een aantal slachtoffers heeft zich al hiertoe gewend weet ik.

Ook zal Lindenhout haar uiterste beste doen om desgewenst gesprekken te organiseren tussen slachtoffer en dader, of anderszins te helpen bij verwerking. Mochten slachtoffers behoefte hebben aan een individueel gesprek met mij, dan ga ik dat gesprek graag met hen aan.

Sinds de jaren '90 heeft Lindenhout veel aandacht voor de aanpak van seksueel misbruik en zeker na het uitkomen van het rapport Samson heeft de aanpak van misbruik – onderling en door volwassenen – de hoogste prioriteit. Aanvullend daarop willen we dat er een Adviesgroep van inhoudsdeskundigen en ervaringsdeskundigen onder leiding van een onafhankelijk voorzitter met ons meekijkt, ons scherp houdt en gevraagd en ongevraagd advies geeft. De samenstelling van dit team loopt en vanaf begin 2014 gaan zij actief aan de slag. Zodra ik daar meer over kan vertellen zal ik dit via lotgenotenorganisaties en onze eigen media laten weten.

Toen ik het rapport en al de verhalen in zijn totale omvang las bekwam mij het gevoel van onmacht en onvermogen. Onmacht en onvermogen vanwege het feit dat wij in het verleden niet hebben kunnen ingrijpen om deze misstanden te voorkomen. Het misbruik is toen niet erkend, niet gezien. Soms omdat er de andere kant op werd gekeken, soms omdat de toenmalige cultuur geen kritiek toeliet.

LINDENHOUT

Ik beloof u vandaag een ding. Wij kijken niet meer weg en we organiseren bij Lindenhout een cultuur van alertheid en aanspreken.

Openheid is daarbij het sleutelwoord. Onder openheid en sensitiviteit wil ik verstaan: bespreekbaar maken en houden van seksualiteit en seksueel misbruik, de dialoog met elkaar voeren, met alle betrokkenen, elkaar aanspreken.

Maar ook: de grenzen van onze professie oprekken, meer willen weten en kunnen, samen met anderen! We kunnen het niet alleen in de jeugdzorg.

De ogen en oren van de samenleving zijn nodig, het openbare debat: wat is er aan de hand en hoe kunnen we elkaar helpen?

Kinderen die aan onze zorg zijn toevertrouwd verdienen het om zich beschermd te voelen en te zijn. Dat hadden de slachtoffers uit het verleden ook verdiend...